

26.05.2023

EU må lære af historien og finde fælles interesser for at styrke samarbejdet med afrikanske lande

Vil Danmark og EU styrke forholdet til afrikanske lande, må vi udvise større interesse, respekt og ligeværd. Samarbejdet bør især fokusere på områder, hvor begge parter har brug for hinanden.

Skrevet af

Svend Roed Nielsen

📞 +45 25 26 75 23

✉️ srn@thinkeuropa.dk

Kontakt

Svend Roed Nielsen

📞 +45 25 26 75 23

✉️ srn@thinkeuropa.dk

Hovedkonklusioner

- EU og vestlige lande har aktivt søgt bred international støtte til Ukraine og sanktioner mod Rusland, men måtte noget overrasket og lettere fornærmet erkende, at mange lande i "Global South", herunder de fleste afrikanske lande, forholdt sig tøvende. Det bør være et wake-up call for vestligt diplomati, der nu må vurdere, hvorfor den ønskede opbakning ikke viste sig, og hvad der er vejen frem.
- EU og Vesten må lære af historien. Den viser, at de gamle kolonier - efter de tilkæmpede sig frihed - har ønsket at konsolidere deres uafhængighed gennem en 'alliancefri bevægelse,' hvor de ikke vil vælge side i konflikter mellem verdens globale stormagter, men i stedet have frihed til at arbejde til flere sider.
- EU og Vesten er stadig de dominerende partnere for Afrika mht. samhandel, direkte investeringer, udviklingsbistand og andre former for økonomisk samarbejde. På trods af dette er der en dyb mistillid til EU-landene - især til de gamle kolonimagter. Mistilliden begrundes bl.a. i påstande om vestlige landes dobbeltstandarder og gyldne løfter om økonomisk bistand, som ofte svigtes, når der skal leveres på løfterne.
- De afrikanske lande er plaget af et utal af kriser fra borgerkrige, fødevarekrise, klimakatastrofer, Covid-19, andre sundhedskriser og nu en alvorlig gældskrise. På den baggrund burde EU og andre vestlige lande have mere forståelse for, at afrikanske ledere og befolkninger ikke ser situationen i Ukraine som det altdominerende problem.
- Fremfor at være skuffet over ringe afrikansk støtte til Ukraines krig mod Rusland bør man tage ved lære af denne situation og styrke dialogen med Afrika. Her er der behov for mere respekt med en ligeværdig dialog, vilje til at holde, hvad der loves, og mere aktiv vilje til at udvikle de områder, hvor der er en ægte fælles interesse. Dette kunne være øget aftalt indvandring fra Afrika til EU, bedre anvendelse af virksomheder i Afrika som underleverandører til EU's virksomheder samt øget EU-import af en række råstoffer, som er vitale for EU's strategiske autonomi.

Kampen om "The Global South"

EU og USA har arbejdet intenst på at sikre bred global tilslutning til Ukraine og til sanktioner mod Rusland. Det er lykkedes mht. de traditionelle vestligt orienterede lande. Derimod har der været en skeptisk afventende holdning hos de fleste lande i det såkaldte "Global South," der omfatter de fleste lande i Afrika, Latinamerika og Mellemøsten samt flere asiatiske lande primært Kina og Indien.

Denne udvikling har givet anledning til en vestlig skuffelse - men er der virkelig grund til at være overrasket over en sådan tøvende linje hos "The global South"? **I dette brief vil fokus være at belyse, hvorfor også langt de fleste af de 55 afrikanske lande har indtaget en skeptisk holdning til krigen, og hvad EU kan gøre for at sikre et bedre samarbejde med disse lande - både i denne sag og mere generelt.**

Den danske regering har med sin nye udenrigspolitiske strategi lanceret d. 16. maj 2023 lagt vægt på at "øge det danske engagement i verden og opbygge nye alliancer og ligeværdige partnerskaber globalt." Strategien har et særligt afsnit om Afrika, hvor der fremhæves behovet for målrettede, ligeværdige og troværdige alliancer og der henvises den kommende danske Afrikaplan, som skal udmønte strategien nærmere. [1](#)

Topmødet, der udstillede europæiske 'gyldne løfter'

Den 17. - 18. februar 2022 blev det 6. topmøde mellem EU og Afrika afholdt efter en næsten 5 års Corona pause. Der var store forhåbninger til, at dette topmøde kunne bidrage til et mere tillidsfuldt samarbejde mellem de to parter. De afrikanske lande havde under Covid-19 krisen set et EU, der efter deres vurdering lagde beslag på værnemidler og vacciner uden at tænke synderligt på det akutte behov, som de afrikanske lande havde for de samme produkter. Derudover blev de afrikanske landes ønsker om adgang til egen vaccineproduktion langt fra imødekommet. Der var yderligere afrikansk skuffelse over, at de vestlige lande kun i begrænset omfang havde leveret på tidligere løfter om finansiel bistand, f.eks. Parisaftalens løfter om, at flere afrikanske lande, som blev hårdest ramt af klimakatastrofer, ville blive kompenseret med \$100 mio. årligt.

Topmødet leverede også en række gyldne løfter fra EU's side til de afrikanske lande. Løfterne omfattede en investeringspakke på €150 mia. fordelt over de kommende 7 år og en implementering af "Global Gateway". Dette samarbejdsprogram blev vedtaget i 2021 til et samlet beløb af €300 mia., hvor ca. halvdelen ventes anvendt til udbygning af infrastruktur og andre projekter i Afrika for primært at imødegå kinesernes ambitiøse 'Belt and Road Initiative' (BRI) og dertilhørende store investeringer. [2](#)

Samtidig skulle tidligere løfter om øget afrikansk adgang til 'Special Drawing Rights' på op mod €100 mia. nu iværksættes. Endelig blev der lovet yderligere €425 mio. til

Covid-19 vaccinekøb til afrikanske lande. EU var dog ikke villig til at opgive intellektuelle rettigheder til Covid-19 vaccineproduktion i Afrika; kun visse tidsbegrænsede rettigheder til en sådan produktion blev lovet.

Få dage efter topmødet – nemlig den 24. februar 2022 – invaderede Rusland Ukraine. Det betød, at EU's opmærksomhed samt politiske og økonomiske indsats blev rettet mod at bistå nabolandet Ukraine. **Krigen betød, at de afrikanske lande frem for mere bistand i stedet måtte betale en høj pris.** Dette udmøntede sig i direkte mangel på fødevarer pga. begrænsninger i eksporten af korn fra Ukraine og i massive prisstigninger på kunstgødning og energi i kølvandet på EU's og USA's sanktioner over for russisk gas- og olieeksport. Her godt et år efter topmødet må man konstatere, at **kun få af løfterne om mere bistand til de afrikanske lande er blevet omsat i konkret handling** og i stedet er Afrika ramt af endnu flere alvorlige kriser.

Mange afrikanske lande har på den baggrund – sammen med andre lande i "The global South" – ikke ønsket fuldt ud at støtte de vestlige landes politik i Ukrainekrigen. Det har Vesten været overrasket og skuffet over og har søgt mere dialog om dette. På G7 mødet i Hiroshima i maj i år rakte man ud til lande i "The Global South" ved at invitere topledere fra lande som Brasilien, Indien, Indonesien og Vietnam med. I slut-erklæringen fra G7-mødet bekræfter G7-landene viljen til at levere den finansielle støtte til miljø og udvikling, der tidligere er lovet, samt at bidrage med yderligere midler og løsninger for gældsramte udviklingslande. Mht. Afrika lover man at "*strengthen our partnerships with African countries and support greater African representation in multilateral fora*". En tekst, der viser, at det eksisterende samarbejde ikke har været tilstrækkeligt. [3](#)

Kriserne hober sig op på det afrikanske kontinent

Afrikanske lande er ramt af en række kriser, der synes mere påtrængende end krigen i Ukraine set fra et afrikansk perspektiv. Mange lande har måtte leve med manglende Covid-19 vacciner, begrænsede vaccinationsprogrammer og fremkomsten af andre alvorlige sygdomme. Der har været svigtende høstudbytte i mange lande - som ofte er grundet klimaforandringer - hvilket har bidraget til fødevarekriser og direkte hungersnød i flere områder. Hertil kommer borgerkrige i f.eks. den Demokratiske Republik Congo, i flere Sahel-områder og nu senest borgerkrig i Sydsudan. **Disse kriser har resulteret i millioner af internt fordrevne og mange omkomne.**

På toppen af dette står mange afrikanske lande nu over for massive gældsproblemer. Dette er dels et resultat af reduceret kinesisk kapitaltilførsel som følge af en række fejlslagne projekter under 'Belt and Road' initiativet, dels en følge af de globalt stigende renter og en stærk dollar, som har gjort det endnu vanskeligere for mange afrikanske lande at servicere deres ret betydelige udlandsgæld. Flere af de gældsplagede afrikanske lande - hvoraf flere allerede har misligholdt deres låneforpligtigelser - søger nu om gældsomlægning, men det har vist sig meget vanskelig at opnå.

Virkeligheden ser meget forskellig ud for Europas og Afrikas ledere og befolkninger. I Europa ser vi krigen i Ukraine som det helt overskyggende problem og forventer, at

Afrika glemmer egne problemer og bakker os op fuldt og helt. Afrikanske ledere er vidne til, at deres befolkninger igen er dem, der betaler prisen uden synderlig EU-forståelse herfor eller støtte. **EU har klart haft urealistiske forventninger om afrikansk opbakning til krigen i Ukraine** og mistilliden mellem de to parter er kun vokset siden topmødet i 2022.

EU og Afrika har brug for hinanden og derfor må dialogen styrkes. Der er meget på spil, hvis det ikke lykkes at få etableret et tættere EU-Afrika samarbejde. Der er ikke kun behov for et bedre og mere tillidsfuldt samarbejde om krigen i Ukraine; der er også en lang række andre områder, hvor de to parter har brug for hinanden.

Eksempler på områder hvor EU har brug for Afrika

Samarbejde EU-Afrika om en mere kontrolleret legaliseret indvandring

Ukontrolleret illegal indvandring fra afrikanske lande til EU er et område, hvor der længe har været samarbejdsproblemer og samtidig er det et område, hvor problemerne kan blive endnu mere alvorlige fremover. Allerede nu ser vi problemer med nye hastigt voksende illegale flygtningestrømme.

Samtidig har EU med et faldende befolkningstal og en aldrende befolkning reelt brug for arbejdskraft - også fra Afrika, hvor demografien dramatisk udvikler sig i den modsatte retning. I mange europæiske lande er der allerede nu et behov for en øget arbejdsstyrke. Et stykke af vejen har de 'gamle' EU-lande kunnet hente arbejdskraft fra de nye østlige EU-medlemslande og på det seneste fra Ukraine. Dette vil blive vanskeligere over det kommende årti, idet de østeuropæiske lande i stigende grad har behov for egen arbejdskraft og Vesteuropa vil derfor få et behov for øget indvandring, hvilket kunne være fra Afrika.

En lang række afrikanske lande kunne derfor have fordel af, at en del af deres befolkning tog arbejde og evt. permanent ophold i et EU-land. **En kontrolleret indvandring af arbejdssøgende og arbejdsduelige personer fra afrikanske lande til EU-lande kunne være en win-win-løsning** - men dette kræver tillid og indgåelse af aftaler til regulering af indvandringen.

EU-landene kunne i en startfase tilbyde en kontrolleret og tidsbegrænset indvandring af et bestemt årligt antal personer med visse arbejdsmæssige forudsætninger inden for de sektorer, der særligt efterspørger arbejdskraft i de pågældende EU-lande. Som modydelse skal de pågældende afrikanske lande mere aktivt modvirke illegal udvandring til EU-området og acceptere aftalt repatriering. Supplerende EU-udviklingsbistand kunne facilitere sådanne aftalers indgåelse og overholdelse.

Øget EU-outsourcing til Afrika kan bidrage til mere sikre forsyningskæder

I EU arbejder myndigheder og virksomheder også med at opnå mere sikre forsyningskæder og dette har bl.a. resulteret i, at dele af den produktion, som tidligere blev outsourcet til Kina, nu flyttes til andre lande. Indtil videre er produktion flyttet til især andre asiatiske lande, ikke mindst Vietnam, mens afrikanske lande kun i meget begrænset omfang har nydt godt af denne globale omlægning af forsyningskæderne. G7-landenes finansministre og centralbankdirektører har på deres møde d. 23. marts 2023 netop peget på behovet for at forbedre vilkårene for private investeringer i Afrika som løftestang for vækst og beskæftigelse.

Der er mange grunde til, at Afrika ikke ses som en særligt attraktiv outsourcing-region. Mange afrikanske lande karakteriseres af et ustabil investeringsklima, svage retssystemer, høj korruption, ringe infrastruktur for transport, digitalisering og lokal finansiering, og et lavt industrialiseringsniveau, hvilket medfører en begrænset uddannet og erfaren industriel arbejdsstyrke. Det kræver en meget omhyggelig planlægning og betydelige ressourcer, hvis en EU-virksomhed skal opstarte en industriel produktion, der er stabil og kvalitetssikker i mange af de afrikanske lande. De lokale myndigheder skal virkelig vise vilje til at facilitere sådanne private investeringer i erhvervsvirksomheder.

En vej frem kunne være, at **EU skubber på for at en række afrikanske lande opretter såkaldte 'Industrizoner' med særligt gunstige investeringsmuligheder og klare retsregler, der håndhæves.** Det var den model, som Kina med succes anvendte for at kickstarte udenlandsk underleveranceproduktion. Det virkede. Det burde også være muligt i Afrika.

En sektor, hvor der kunne skabes afrikanske firmaer, der både kan servicere og levere til projekter i Afrika, EU eller tredje eksportmarkeder, kunne være underleverancer til EU's grønne omstilling. EU's udviklingsmidler og den planlagte øgede danske satsning på miljøbistand til afrikanske lande kunne yde bløde lån til konkrete

projekter og gavebistand til uddannelse af mere kvalificeret arbejdskraft, hvilket kunne udvikle lokale virksomheder inden for grøn produktion i samarbejde med danske virksomheder.

Afrikanske underleverancer til EU eller andre afrikanske lande kan fremmes af gode frihandelsaftaler. EU har allerede gennem sine handelsaftaler med de afrikanske lande givet toldfrihed til næsten al afrikansk eksport. Afrika har siden marts 2018 søgt at udvikle et 'indre marked' med initiativet om en fælles afrikansk frihandelsaftale AfCFTA og EU må ved nye frihandelsaftaler understøtte det regionale økonomiske samarbejde i Afrika [4](#) .

EU's behov for øget import af nødvendige råvarer fra Afrika

EU har et betydeligt importbehov af mange af de råstoffer, som findes i Afrika. Det gælder traditionelle råvarer som f.eks. olie, gas, kobber, fosfat såvel som en række sjældne jordarter, der er centrale for den grønne og digitale udvikling i EU.

Her sidder Kina – desværre – allerede tungt på en lang række afrikanske råstofminer og kontrollerer desuden den globale oparbejdning på fabrikker Kina. **Her er det virkelig afgørende, at EU omsætter sine ambitioner om 'strategisk autonomi' i konkret handling - og her er et tættere samarbejde med afrikanske lande centralt.** Det kan blive en dyr, lang og vanskelig proces for EU blot at komme på omgangshøjde med Kina, men det er eksistentielt for EU's industrielle autonomi at tilkæmpe sig en styrket position på dette område.

Det vil typisk her være behov for, at EU samlet politisk, industrielt og finansielt udvikler projekter, der kan styrke forsyningskæderne fra Afrika til EU på disse områder. EU's 'Global Gateway Initiative' er netop skabt til dette formål, men her et år efter den fanfarelignende lancering er der endnu ikke et eneste konkret afrikansk projekt under initiativet [5](#) .

EU er god til at sætte ambitiøse mål, men ofte ringe til at implementere de konkrete delprojekter. En vej frem kan være at lægge politisk pres på Den Europæiske Investeringsbank - EIB – som har ekspertise og finansiell styrke og dermed kan denne erfarne organisation blive drivkraften for sådanne EU-projekter i Afrika i samarbejde med de private virksomheder og investorer.

EU's behov for øget politisk opbakning fra de Afrikanske lande

Afrika tæller 55 selvstændige lande - dvs. mere end en fjerdedel af verdens lande. Det er kontinentet, hvor EU burde stå stærkest, men den lunkne opbakning til EU/Vestens støtte til Ukraine viser, at vi på ingen måde kan tage afrikansk støtte for givet. Vi har ikke i tilstrækkelig grad forstået, at mange afrikanske lande finder, at de står over for andre og større kriser end en krig i Europa.

Nedenstående boks viser hvilke kriser, der har størst potentiel negativ betydning for de afrikanske landes økonomiske udvikling - og her er Ukraine krigen langt nede på listen.

Afrikanske lande står over for risici, der kan forstyrre deres økonomier

Scenarie	Sandsynlighed	Effekt	Risikointensitet (sandsynlighed x effekt)
Ekstreme vejrhændelser: Forekomsten af omfattende og langvarige tørkeperioder og oversvømmelser i sårbare områder - især tværs over Sahel og ved Afrikas Horn - forværrer problemer med usikkerhed, befolkningsfordrivelse og regional konflikt.	Høj	Meget høj	20
Regionale konfliktzoner: Regionale konflikthotspots (herunder Mali, Burkina Faso, Etiopien, det østlige DRC og det nordlige Mozambique) oplever mere intens kamp, der forstyrrer lokale økonomier og tiltrækker flere aktører - Afrikanske Unions fredsbevarende styrker, vestlige allierede og lejesoldater fra Rusland	Høj	Meget høj	20
Finansielt pres skaber gældsproblemer: Global monetær stramning presser større afrikanske økonomier til misligholdelse af gæld, hvoraf de fleste lande endnu ikke er engageret i en fælles ramme for gældsrestrukturering.	Høj	Meget høj	20
Omstridte nationale valg: Nationale valg - især i DRC, Libyen, Mali, Nigeria og Zimbabwe - viser sig at være meget volatile, og omstridte resultater udløser masseprotester og social ustabilitet.	Høj	Meget høj	20
USA-Kina spændinger: Spændingen mellem USA og Kina øges, udløst af krigen i Ukraine eller sikkerhedsbekymringer i Taiwan, hvilket skaber pres på afrikanske stater til at vælge side	Moderat	Høj	15

EU har ikke alene undervurderet, at afrikanske lande ser andre kriser som mere alvorlige end krigen i Ukraine - de europæiske lande har også tilsyneladende glemt eller overset, at mange afrikanske lande altid har set sig som tilhørende den traditionelle 'alliancefrie' gruppe af lande, der netop ikke har ønsket at tage klar stilling for den ene part i konflikter mellem globale stormagter. I stedet har man ønsket at balancere og få det maksimale ud af begge de stridende parter. Det betyder i denne konflikt, at man ikke ønsker at vende ryggen til Rusland og vil bevare samarbejdet med Kina, Indien og andre "Global South" lande.

EU samlet - såvel som de enkelte medlemslande - har ikke været dygtige nok diplomatisk til at sikre anerkendelse for det omfattende bistandsprogram, som Afrika har nydt godt af i årtier. **Nu må EU tage Afrika alvorligt, vise landene mere respekt, optræde mindre patroniserende og 'kolonialistiske' og ikke mindst undlade at give tomme løfter men rent faktisk levere på det, man lover.**

Til det sidste punkt bliver det samtidig vigtigt ikke at blive væltet omkuld af afrikanske landes konstant stigende krav. **EU må være villig til at indgå en dialog om rimeligheden af disse krav og være mere villig til at tage konfrontationerne ved at afvise det, der ikke kan accepteres, men samtidig loyalt overholde det, man lover.** Det gælder for EU samlet men også for de enkelte medlemslande - deriblandt Danmark.

Eksempler på områder hvor Afrika har brug for EU

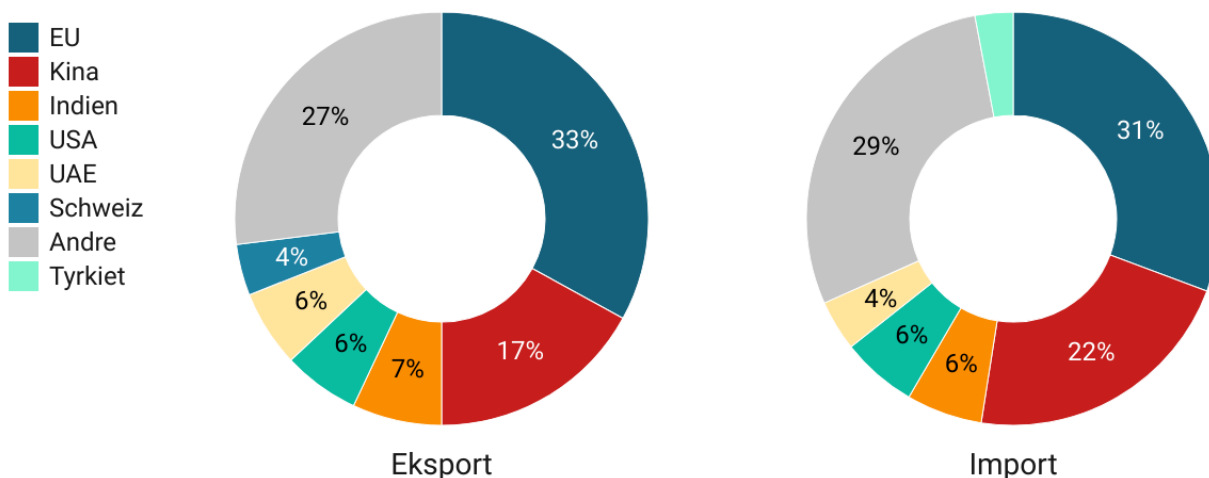
Selvom Afrika ikke spontant støtter EU, så er der en række hårde facts, der viser, at Afrika har et klart behov for et tæt samarbejde med netop EU. Disse hårde facts som især fokuserer på det økonomiske samarbejde i form af samhandel, direkte investeringer og udviklingsbistand er søgt opstillet nedenfor og her med hovedtal også for primært USA og Kina.

EU-Afrika samhandel

Ser vi på Afrikas vigtigste samhandels partnere for varehandel i 2021, så er konklusionen klar; nemlig at EU er den dominerende partner.

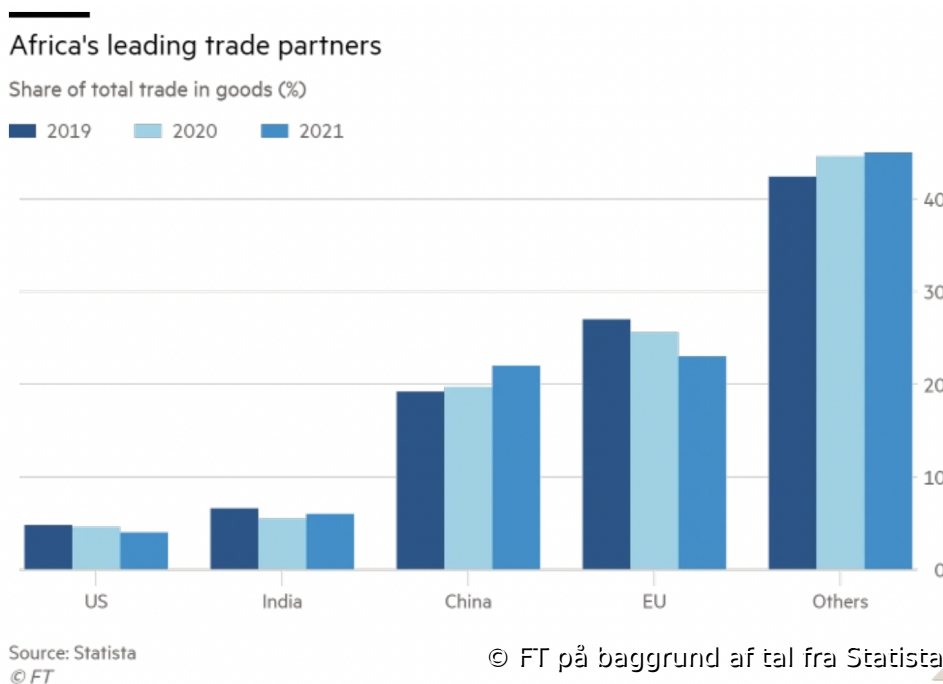
Europa er stadig Afrikas største handelspartner

Afrikas eksport og import, 2020

Grafik: Tænk tanken EUROPA • Kilde: UNCTAD • Lavet med Datawrapper

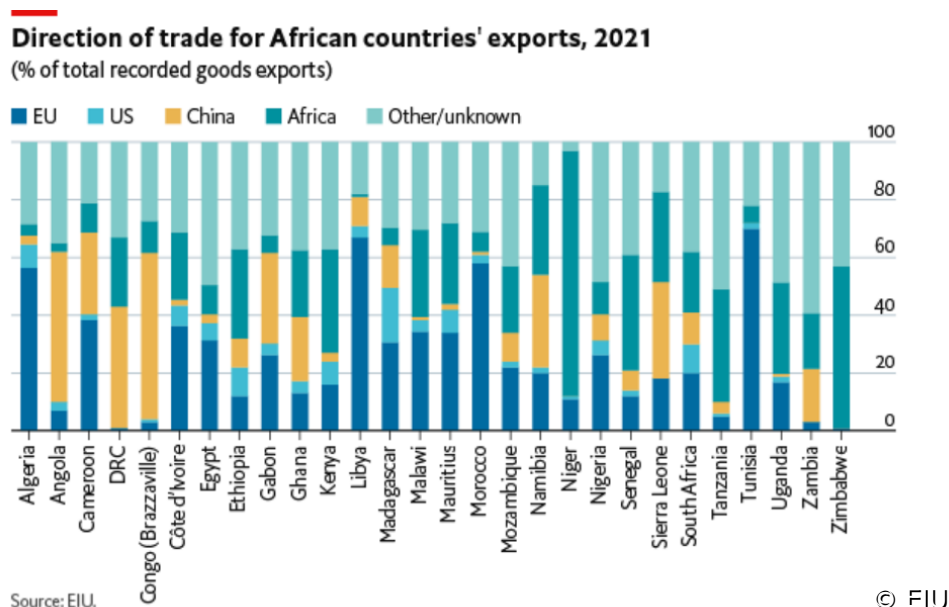
Der er dog en klar trend mod at EU mister denne dominerende handelsposition og det er Kina, der er på vej til at overtage førstepladsen som vist nedenfor.

Kina er i udvalgte afrikanske lande på få år blevet den dominerende samhandelspartner. Det gælder for de afrikanske lande, der råder over vigtige råvarer, herunder sjældne jordarter, hvor Kina målrettet og effektivt har tilkæmpet sig en dominerende position. Dette fremgår af figuren nedenfor og det er især på dette område, hvor EU ikke længere kan overlade udviklingen til Kinas statsdirigerede

investorer, men må anvende bl.a. 'Global Gateway'-redskabet til at sikre øget strategisk autonomi for europæisk erhvervsliv ved at tilkæmpe sig bedre adgang til disse strategiske produkter.

Efter dårlige erfaringer med kinesiske investeringer, vil flere afrikanske lande gerne have mulighed for at vende sig mod andre investorer, der nok sætter kommercielle krav men ikke så brutale som de kinesiske.

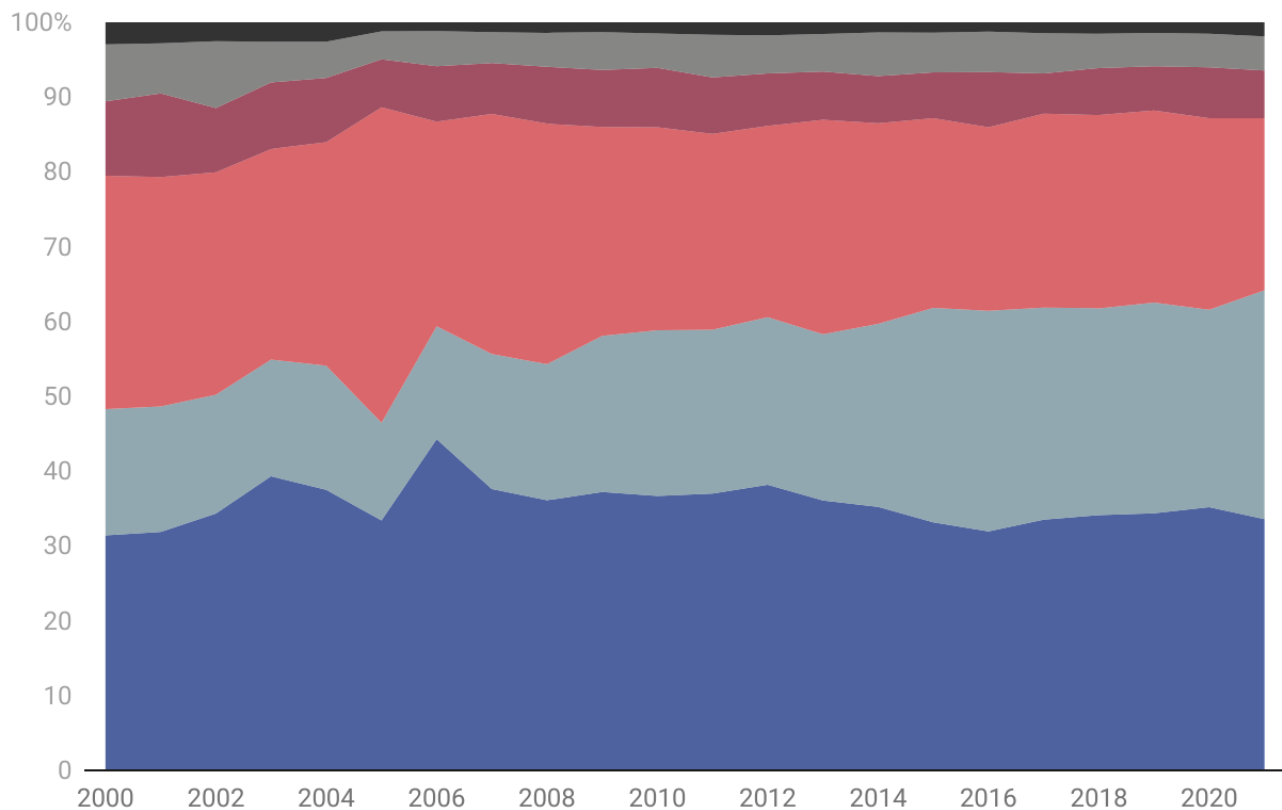
Afrikas behov for udviklingsbistand og anden form for kapitaltilførsel

Afrika modtager en meget betydelig andel af de globale bistandsmidler, men der har ikke været nogen vækst i den afrikanske andel de seneste årtier (se figur nedenfor). Denne udvikling er sket på trods af, at der netop i Afrika er sket den største vækst i befolkningstallet og med en meget stor andel af befolkningen, som lever i dyb fattigdom.

Udviklingsbistand (ODA) fra DAC-lande

Opgjort i millioner USD og stablet til 100%

Afrika Amerika Asien Udviklingslande, ikke nærmere specificeret Europa Oceanien

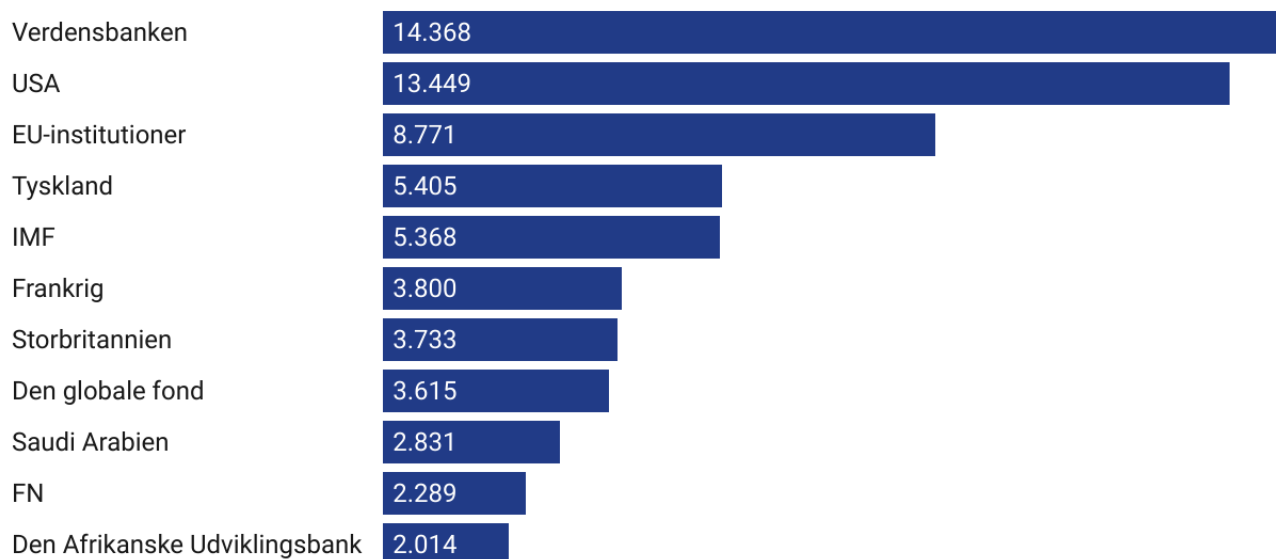

Kilde: Tænk tanken EUROPA på baggrund af One • Lavet med Datawrapper

Det er i høj grad EU og USA samt vestligt finansierede udviklingsorganisationer, der står som de væsentligste bistandsdonorer til Afrika som vist nedenfor.

Top 10 donorer til Afrika, 2020 - 2021 gennemsnit

I millioner USD

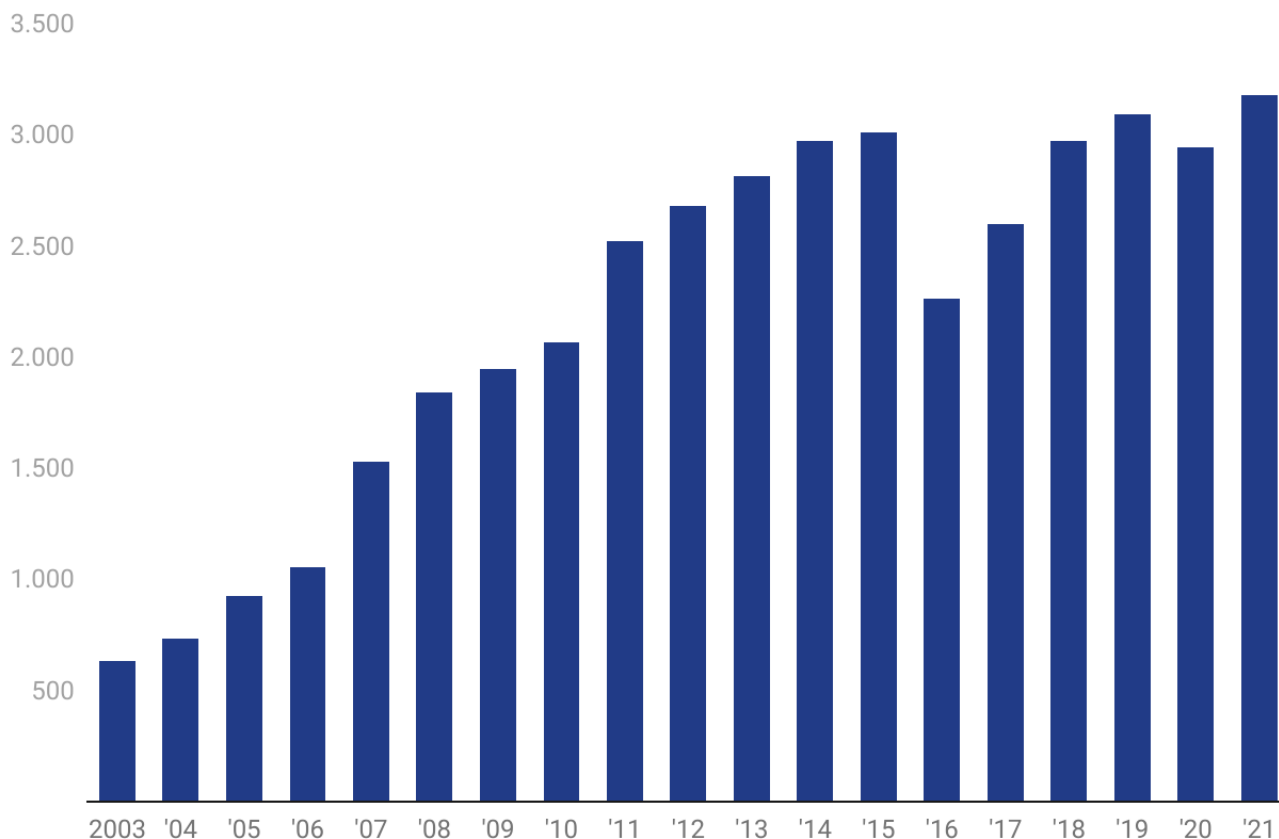

Kilde: Tænk tanken EUROPA på baggrund af OECD • Lavet med Datawrapper

Kina er også nu en væsentlig spiller med mange udviklingsprojekter i afrikanske lande. Kina har dog i langt højere grad anvendt lån fra statslige udviklingsbanker og på mere kommercielle vilkår end det vestlige udviklingsbanker anvender. Udviklingen i kinesisk udviklingsbistand - og vel at mærke globalt - fremgår af nedenstående figur. Niveauet for Kinas globale udviklingsbistand ligger ret uændret på ca. \$3 mia. pr år. Sammenholdes dette tal med bistanden til Afrika, så er alene UK's bistand til Afrika på niveau med den samlede globale kinesiske bistand.

Kinas globale udviklingsbistand, 2003 - 2021

I millioner USD

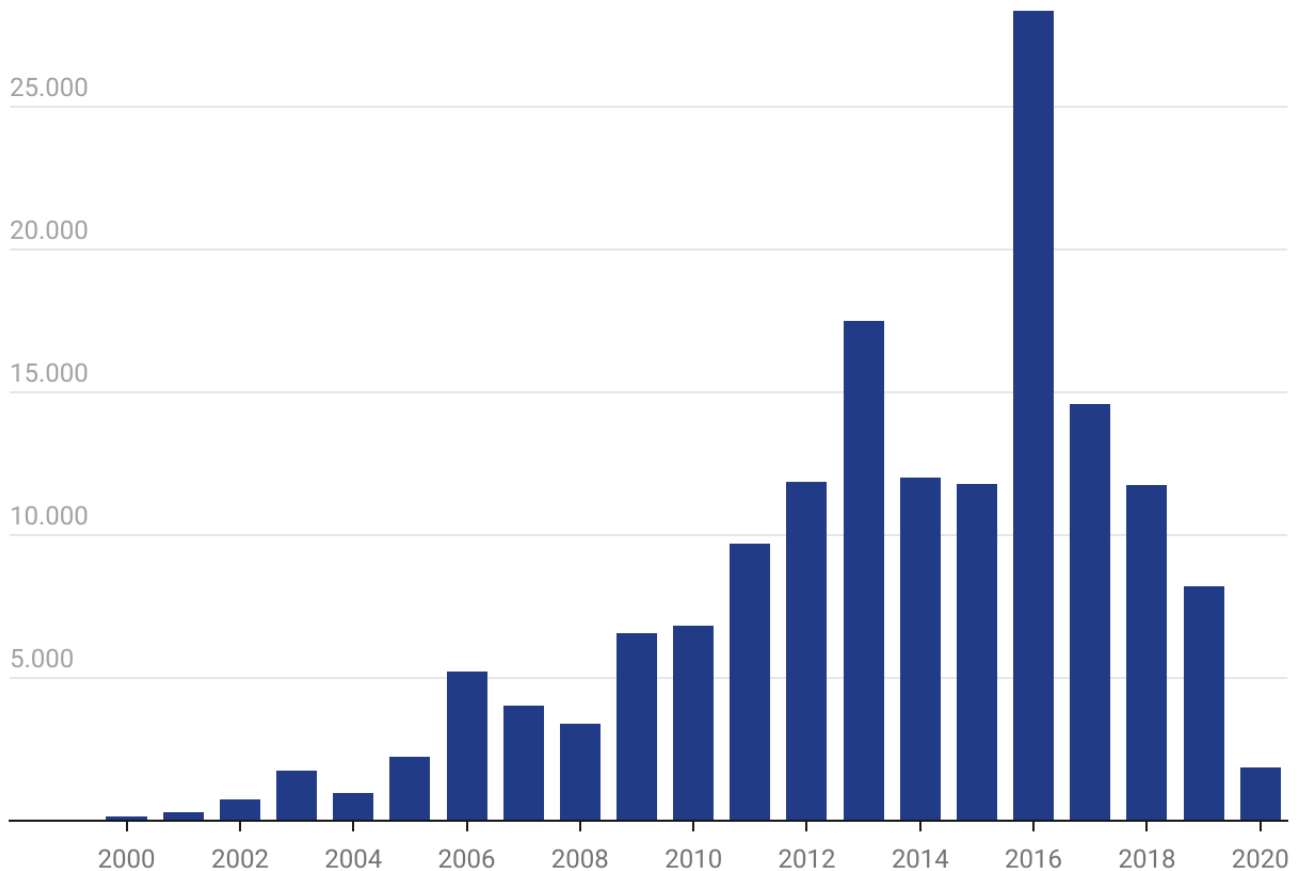

Kilde: Tænk tanken EUROPA på baggrund af The China-Africa Research Initiative fra John Hopkins University • Lavet med Datawrapper

En del af den kinesiske kapitaltilførsel til de afrikanske lande er i form af lån fra især statslige kinesiske banker under det såkaldte 'Belt and Road Initiative'. Her har der imidlertid over de seneste år været en endog stærkt reduceret långivning, dels grundet en række fejlslagne projekter, dels som følge af den svækkede kinesiske økonomi samt den gældskrise, som flere afrikanske lande befinder sig i. Udviklingen i BRI lån er vist nedenfor.

Kinesiske lån til Afrika

Milliarder US dollar

Grafik: Tænk tanken EUROPA • Kilde: Boston University Global Development Policy Center. 2022 • Lavet med Datawrapper

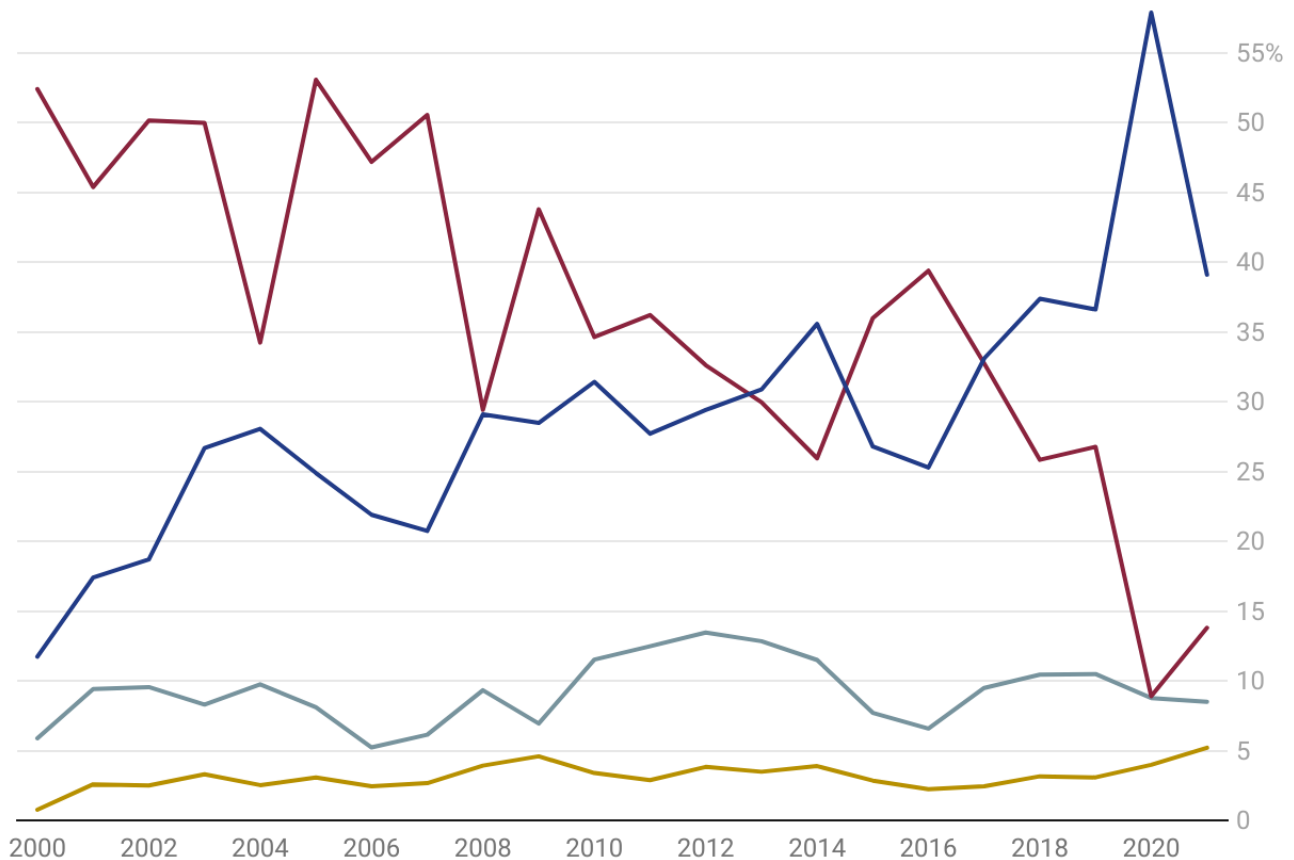
Det overordnede billede for udviklingsbistand til Afrika er ikke særligt opløftende, idet det er præget af stagnation trods en voksende afrikansk befolkning og de store økonomiske problemer i mange lande. Samtidig er det klart, at det er EU og andre vestlige donorer, der dominerer. Kina er bestemt ikke på dette område en stormagt og det burde give EU og Vesten basis for en langt stærkere position - også politisk i Afrika.

Tilførsel af udenlandske direkte investeringer i Afrika

Denne type kapitaltilførsel er særlig interessant for at skabe mere kommerciel industriel produktion i Afrika, som kan skabe lokal beskæftigelse og eksportmuligheder primært gennem underleverancer. Desværre er billedet af kapitaltilførslen til Afrika i form af udenlandske direkte investeringer (FDI) ret så nedslående. Afrika er det kontinent, der modtager markant færrest FDI og uden nogen vækst i de seneste årtier som vist i nedenstående figur.

Regioners andel af globale FDI (indgående) 2000-2021

— Afrika — Latinamerika — Asien — Europa

Grafik: Tænk tanken EUROPA • Kilde: UNCTAD • Lavet med Datawrapper

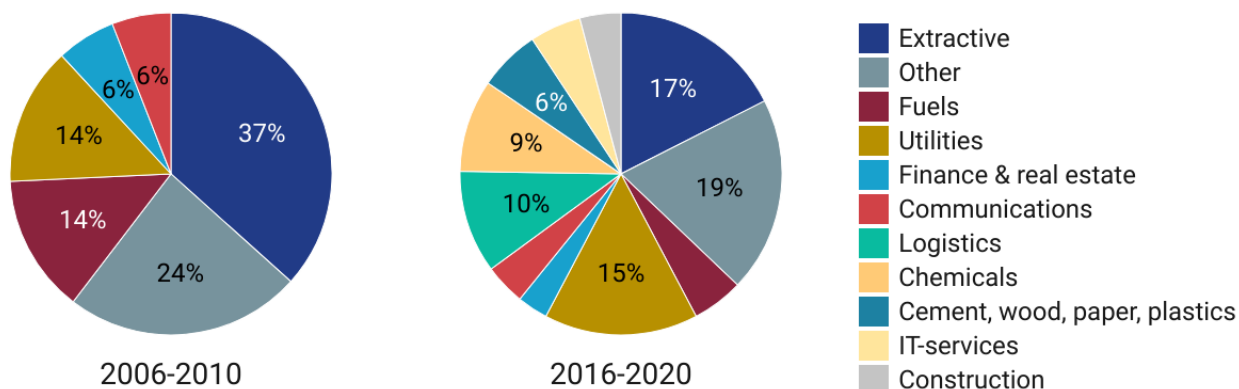
En væsentlig grund til, at Afrika ikke har kunnet tiltrække en øget andel af de globale FDI er, at det afrikanske kontinent ikke har været set som et attraktivt kontinent for outsourcing af produktion fra økonomisk mere udviklede lande. Det er Asien, herunder især Kina, der har været helt dominerende.

Det, som de mange afrikanske lande imidlertid har hårdt brug for, er at få skabt arbejdspladser på forarbejdende virksomheder inden for både industri og landbrug er netop etablering af afrikanske underleverandører til udenlandske selskaber. Det er klart den hurtigste og mest effektive måde at få denne proces i gang.

Her er Afrika igen taberen og mange afrikanere kan føle, at de også på dette område på urimelig vis er blevet valgt fra af de vestlige lande, der så aktivt i stedet har valgt Kina og andre asiatiske lande. **Selv nu, hvor mange virksomheder søger en Kina plus én løsning, er det ikke afrikanske - men andre asiatiske lande - der vælges som den supplerende underleverandør.**

Som vist i næste afsnit om Afrikas demografi, så har de afrikanske lande et så akut behov for at få skabt arbejdspladser til den stærkt voksende befolkning, at det kun kan leveres via forarbejdende virksomheder og ikke ved minedrift og eksport af uforarbejdede råvarer.

Afrikas indgående FDI per sektor

Grafik: Tænk tanken EUROPA • Kilde: Verdensbanken • Lavet med Datawrapper

Der er dog måske et vist lyspunkt i, at FDI til Afrika ikke længere er så domineret af investeringer i råvaresektoren, men nu sigter mere bredt som vist på ovenstående figur. **Dette burde på sigt skabe basis for øget aktivitet i den forarbejdende sektor og dermed mulighed for et større omfang af underleverancer.**

Afrikas demografiske udvikling vil give øget pres på udvandring til EU

Afrika er det kontinent i verden, hvor man ser den største vækst i den samlede befolkning som vist i figuren herunder.

Verdens befolkning frem mod 2010

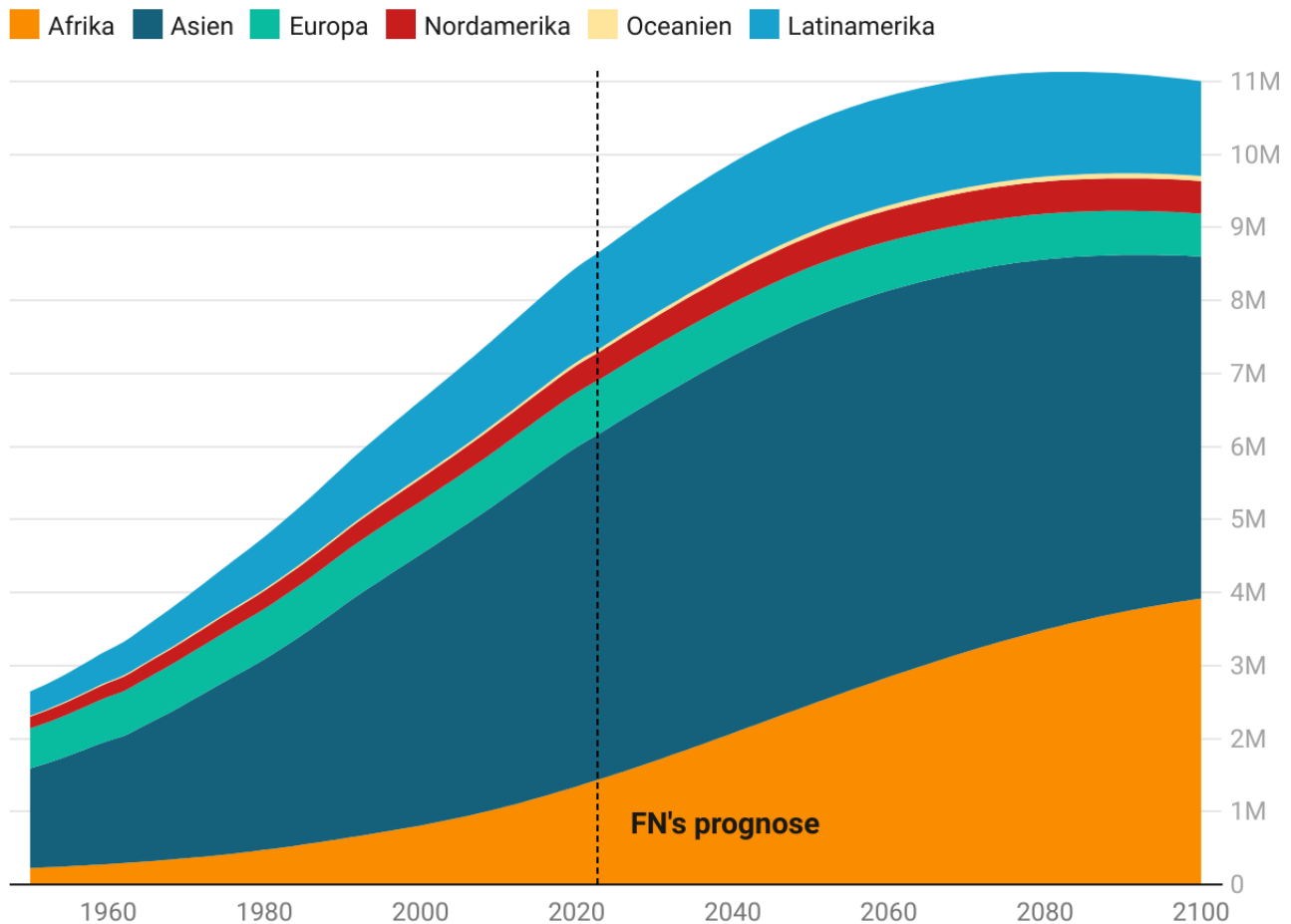
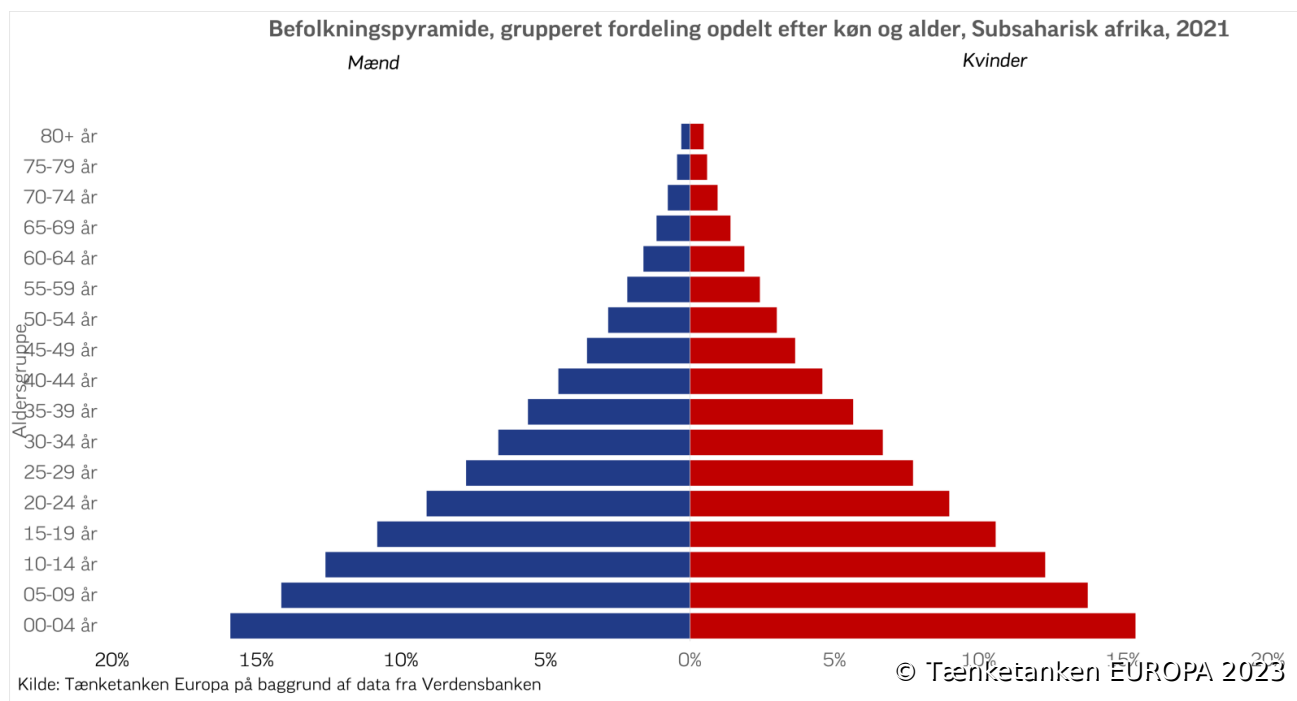
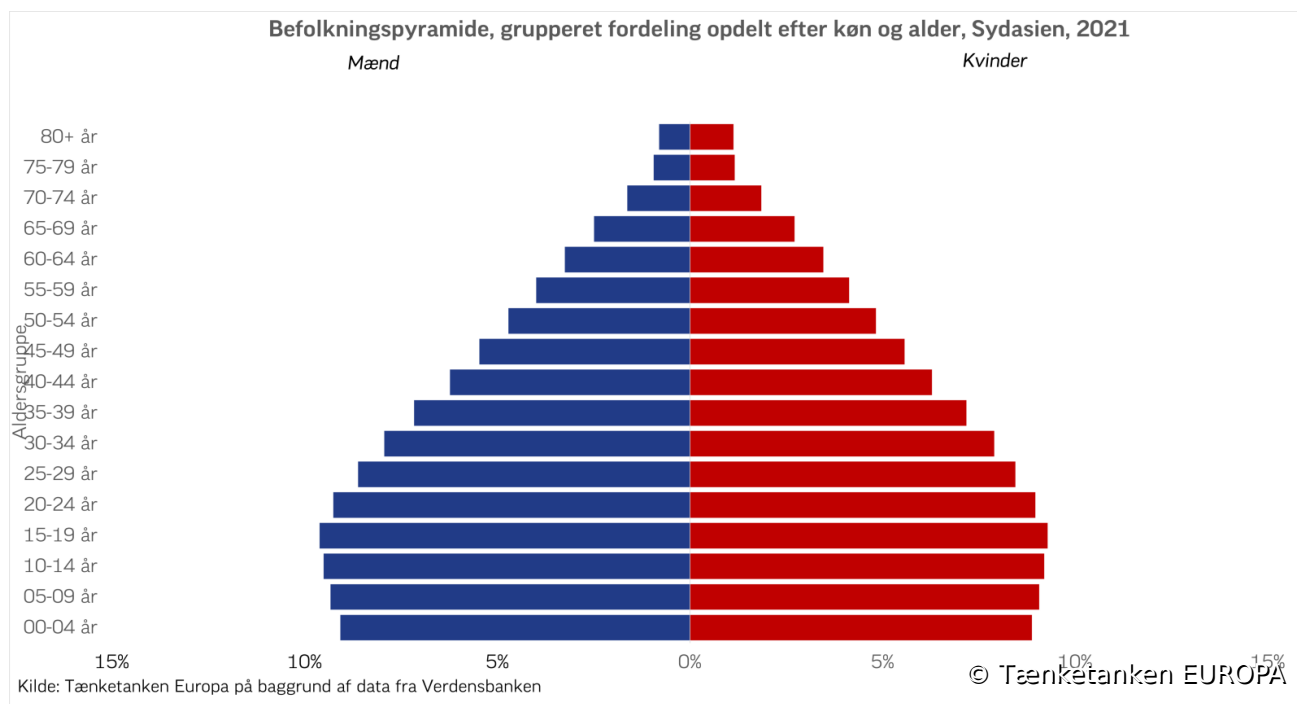

Chart: Tænk tanken EUROPA • Source: UN World Population Prospect 2022 • Created with Datawrapper

Den høje afrikanske befolkningsvækst betyder, at kontinentet har en meget ung befolkning - også meget yngre end det vi ser i Asien, som også har en begrænset befolkningstilvækst. Dette fremgår tydeligt af følgende figur.

Der er typisk de yngre befolkningsgrupper, der har svært ved at finde arbejde i hjemlandet og de er dem, der ikke ser andre muligheder end at udvandre til EU uanset hvor risikofyldt og usikkert det så end måtte være.

En af de helt store udfordringer for EU-Afrika samarbejdet i de kommende årtier bliver at håndtere presset for øget illegal afrikansk indvandring samtidig med, at en kontrolleret indvandring af egnede og motiverede arbejdstagere fra Afrika også kan

være med til at løse EU's behov for arbejdskraft. **Der burde være basis for visse aftaler, der kan afhjælpe risikoen for ny massiv illegal afrikansk indvandring** og både FN og Verdensbanken har søgt at komme op med konkrete løsningsforslag [6](#).

Kenya er et afrikansk land, der aktivt arbejder med at fremme legal udvandring. Allerede nu er landets indtægter ved overførsler fra kenyanske arbejdere i udlandet større end indtægterne fra hver af Kenyas tre største eksportprodukter; kaffe, the og afskårne blomster.

Nu planlægger man at udvide aktiviteten ved at indgå 10 regeringsaftaler med lande som USA, Canada, Saudi-Arabien og De Forenede Arabiske Emirater. Gennem disse aftaler ønsker man dels at sikre bedre arbejds- og levevilkår for kenyanske gæstearbejdere efter kritik af forholdene i bl.a. Qatar, dels at øge antallet af gæstearbejdere ved at inddrage nye vestlige lande. Dette er en model som Danmark/EU bør se nærmere på og teste [7](#).

Behov for bedre politisk samarbejde EU og "The Global South"

Der tales for tiden meget om det styrkede "Global South," som ikke længere blot vil acceptere den verdensorden, som de vestlige lande med USA i spidsen har stået for siden 2. verdenskrig. Ukrainekrigen og USA's skeptiske Kinapolitik har givet ny grobund for "Global South"-bevægelsen.

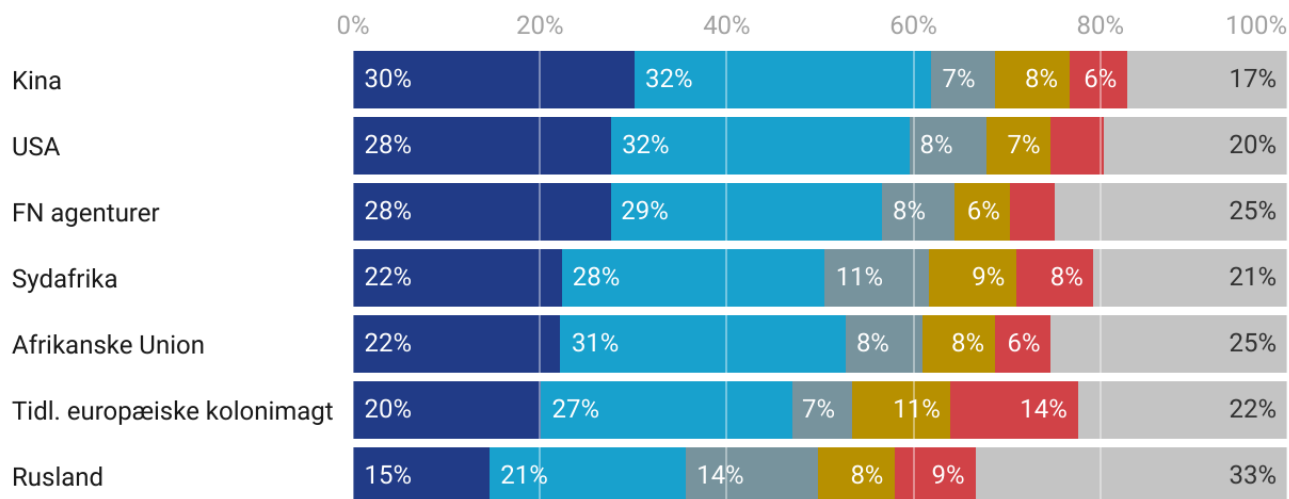
Nu er det ikke vejen frem for EU eller USA at spille fornærmet over den forventelige tøvende afrikanske indstilling. I stedet bør Vesten tage det alvorligt og i stedet søge at forbedre det ret dårlige image, som mange vestlige lande har i Afrika på trods af - som vist ovenfor - at det reelt er Vesten, der leverer mest til den afrikanske økonomiske udvikling.

Flere undersøgelser viser, at der fortsat er en betydelig skepsis hos mange afrikanske lande over for Vesten og især over for de gamle europæiske kolonimagter som vist i følgende figur.

Afrikanere ser kritisk på tidligere europæiske kolonimagter

Tal fra Afrobarometers måling (2021) på spørgsmålet: 'Do you think that the economic and political influence of each of the following on your country is mostly positive, mostly negative, or haven't you heard enough to say?' Tidligere europæiske kolonimagter er fx Storbritannien, Frankrig eller Portugal

■ Meget positivt ■ Delvist positivt ■ Hverken positivt eller negativt ■ Delvist negativt ■ Meget negativt ■ Ved ikke

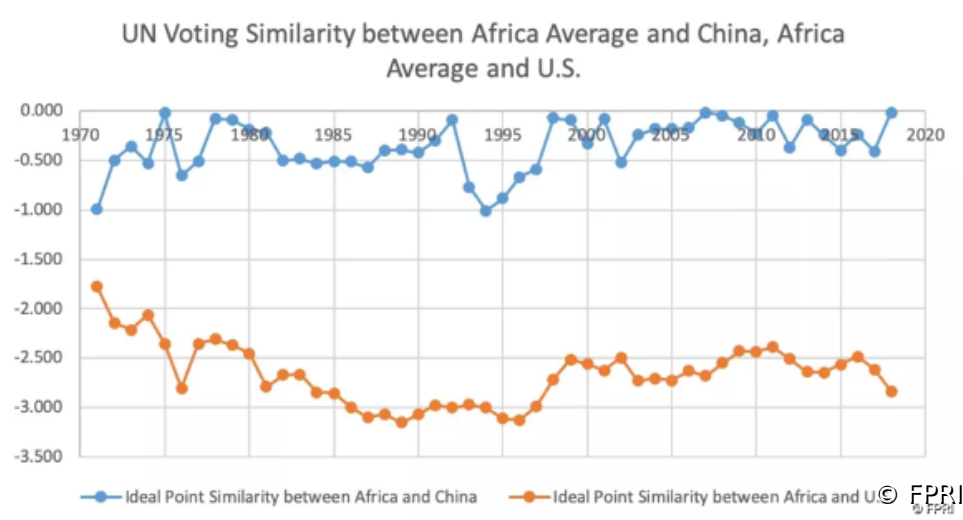

På basis af 34 lande i Afrika: Angola, Benin, Burkina Faso, Cabo Verde, Cameroon, Côte d'Ivoire, Eswatini, Gabon, Gambia, Guinea, Lesotho, Liberia, Mali, Mauritius, Morocco, Mozambique, Niger, Nigeria, Senegal, Sierra Leone, South Africa, Sudan, Tanzania, Togo, Tunisia, Zambia, Zimbabwe. Tallene for Rusland inkluderer ikke samtlige lande.

Grafik: Tænk tanken EUROPA • Kilde: Afrobarometer R8 2019/2021 • Lavet med Datawrapper

Dette billede som ovenstående figur tegner, er jo ret dystert for EU, idet de afrikanske lande er ret så negative over for især de gamle europæiske kolonimagter, hvor Kina og USA står langt bedre. Et lyspunkt er dog, at Rusland i denne figur ligger i bunden.

Afrikanske landes nærhed til Kina frem for USA/EU har også tydeligt været afspejlet i det stemmemønster, vi ser i FN som vist i følgende figur (hvor USA's stemmeafgivning ligger meget tæt på EU's)

Det burde derfor ikke overraske, at mange afrikanske lande ikke blot automatisk stillede sig på EU's/USA's siden over for Rusland i krigen i Ukraine. Afrika står med mange kriser på deres eget kontinent; militære konflikter, klimakriser, millioner af interne flygtninge og et stort antal af verdens hungerkatastrofer.

På den baggrund er der grund til at have forståelse for, at mange afrikanske ledere ikke finder, at krigen i Ukraine er en så dominerende krise, som vi ser den i EU. Det er i stedet afgørende, at EU målrettet og langsigtet søger at vinde øget forståelse i globale spørgsmål fra de afrikanske lande og om mulig fra hele the Global South.

EU skal nu i ord såvel som handling se Afrika som en mere ligeberettiget partner, vise respekt og ikke mindst holde, hvad der loves. Der er desværre en serie af uopfyldte løfter til de afrikanske lande fra EU og andre. Det nedbryder tilliden og viljen til reelt at støtte EU fra afrikansk side, når man selv svigtes så ofte.

Endelig er der grund til at anerkende, at verden ses forskelligt afhængig af, hvor man ser den fra. For EU er krigen i Ukraine det helt dominerende udenrigspolitiske problem, men de afrikanske lande kæmper samtidig med egne lige så store konflikter og her er Vestens vilje til at bistå med løsninger ofte begrænsede. Dette erkendes fra EU's side på det deklaratoriske plan. Således udtalte Europa-Parlamentet i resolutionen fra d. 23. juni 2022 om "the future of EU-Africa trade relations":

11

“Underlines that the EU needs an entirely new foundation for its economic partnership with Africa, on equal grounds and based on equality, mutual respect and understanding, including of the challenges African partners face in the context of trade and investment relations, taking into account the changing dynamics and addressing continuous imbalances and shortcomings;”

[Europa-Parlamentet](#)

Nu er det afgørende, at en sådan holdningsændring reelt efterleves af EU samlet og af EU's medlemslande i deres relationer med Afrika. Danmark må her aktivt arbejde for, at dette sker og at den nye udenrigspolitiske strategi samt den kommende Afrikaplan kan blive gode fundament for den danske indsats. Samtidig må de afrikanske ledere og politikere også sikre, at der skabes bedre rammevilkår for en produktion, beskæftigelse og udenlandske investeringer i de afrikanske lande.

[1um.dk/udenrigspolitik/aktuelle-emner/udenrigs-og-sikkerhedspolitisk-strategi-2023](https://um.dk/udenrigspolitik/aktuelle-emner/udenrigs-og-sikkerhedspolitisk-strategi-2023)

[2www.ft.com/content/e9000149-f344-4d6f-9b53-586b8f49ca17](https://www.ft.com/content/e9000149-f344-4d6f-9b53-586b8f49ca17)

[3www.consilium.europa.eu/media/64497/g7-2023-hiroshima-leaders-communiqu%C3%A9.pdf](https://www.consilium.europa.eu/media/64497/g7-2023-hiroshima-leaders-communiqu%C3%A9.pdf)

[4globalnyt.dk/afrika-vedtager-historisk-frihandelsaftale/](https://globalnyt.dk/afrika-vedtager-historisk-frihandelsaftale/)

[5thinkeuropa.dk/arkivs=EU+og+USA+opruster+i+kampen+om+indflydelse+p%C3%A5+](https://thinkeuropa.dk/arkivs=EU+og+USA+opruster+i+kampen+om+indflydelse+p%C3%A5+afrika)

[6www.worldbank.org/en/news/press-release/2023/05/08/better-migration-policies-can-help-boost-prosperity-in-all-countries](https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2023/05/08/better-migration-policies-can-help-boost-prosperity-in-all-countries)

[7www.semafor.com/newsletter/05/16/2023/kenya-risks-modern-slavery-for-migrants-overseas-jobs-drive](https://www.semafor.com/newsletter/05/16/2023/kenya-risks-modern-slavery-for-migrants-overseas-jobs-drive)